

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 839/2543

ห้างหุ้นส่วนจำกัด โจทก์
ชัยธนาธุรกิจ-ไชน่า
มหาวิทยาลัยมหิดล จำเลย

แพ่ง เบี้ยปรับ (มาตรา 381 วรรคหนึ่ง, 383 วรรคหนึ่ง)

แม้มีเหตุจะเป็นอุปสรรคในการทำการก่อสร้างของโจทก์อยู่บ้าง แต่โจทก์ยังสามารถทำการก่อสร้างในส่วนอื่นได้ และต่อมาโจทก์จำเลยได้ทำสัญญากัน โดยจำเลยผ่อนผันยึดเวลาทำการก่อสร้างให้แล้วเสร็จออกไปอีก และกำหนดไว้ในข้อ 3 ว่า ความรับผิดชอบส่งมอบงานล่าช้ากว่าวันแล้วเสร็จเดิมเป็นต้นไป โจทก์ยอมให้จำเลยปรับโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น จำเลยจึงมีสิทธิปรับโจทก์ได้ตามสัญญา

โจทก์ผิดสัญญาก่อสร้างอาคารโดยส่งมอบให้จำเลยล่าช้ากว่ากำหนด จำเลยจึงปรับโจทก์ตามสัญญา โดยหักเงินค่าปรับไว้จากค่าจ้าง เมื่อศาลพิพากษาลดค่าปรับลงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 383 วรรคหนึ่ง ให้จำเลยคืนค่าปรับบางส่วน ให้แก่โจทก์ โจทก์ไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยจากเงินค่าปรับ ที่ได้รับคืนนั้น เพราะการที่จำเลยหักค่าปรับไว้เป็นการใช้สิทธิตามสัญญาจ้าง

โจทก์ฟ้องและแก้ไขคำฟ้องว่า จำเลยได้ว่าจ้างโจทก์ก่อสร้างตึกผัดตกรวม 1 หลัง โจทก์ส่งมอบงานล่าช้าเป็นเพราะความผิดของจำเลยเอง เบี้ยปรับสูงเกินส่วน ขอให้บังคับจำเลยชำระเงิน 36,798,160 บาท แก่โจทก์พร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีในต้นเงิน 32,909,837.49 บาท นับแต่วันถัดจากวันฟ้อง (18 มิถุนายน 2536) จนกว่าจะชำระเสร็จ

จำเลยให้การและแก้ไขคำให้การ ขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์
โจทก์อุทธรณ์
ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน
โจทก์ฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ในข้อแรกมีว่า โจทก์ส่งมอบงานก่อสร้างล่าช้ากว่ากำหนดเป็นเหตุให้จำเลยปรับโจทก์เป็นเวลา 81 วันนั้น เป็นเพราะความผิดของจำเลยหรือไม่ เห็นว่า ปรากฏตามสัญญาแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 5 ว่า การแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อติดตั้งเวชภัณฑ์ปลอดเชื้อได้กระทำกันเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2533 อันเป็นเวลาภายหลังระยะเวลาก่อสร้างตามสัญญาจ้างสิ้นสุดลงแล้ว แต่อยู่ในระยะเวลาที่จำเลยอนุมัติให้ขยายเวลาให้ตามมติคณะรัฐมนตรี มีการแก้ไขเพิ่มเติมรายการต่าง ๆ หลายรายการ ไม่มีทางที่โจทก์จะทำให้เสร็จตามกำหนดเวลาในสัญญาเดิมได้ ส่วนการ

ขยายเวลาให้ตามมติคณะรัฐมนตรีก็เป็นเรื่องสุดแล้วแต่ความเห็นของจำเลยว่าจะให้หรือไม่ แต่ทั้งสองฝ่ายไม่ได้มีการเจรจาตกลงกันเรื่องขยายเวลาไว้แสดงให้เห็นถึงการผ่อนผันให้แก่กันโดยไม่ถือเอาเคร่งครัดตามระยะเวลาในสัญญาเดิม โจทก์นำสืบว่าในการประชุมของคณะกรรมการตรวจการจ้างครั้งที่ 1/2535 เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2535 เพื่อพิจารณาเรื่องที่โจทก์ขออนุมัติต่ออายุสัญญา และเรื่องที่บริษัทไชน่าเสตท คอนสตรัคชั่น เอนจิเนียริง คอร์ปอเรชั่น จำกัด ประจำประเทศไทย ขอยกเว้นค่าปรับจำนวน 81 วัน นายเยี่ยม วงษ์วานิช ผู้แทนบริษัทที่ปรึกษาไทยกรุ๊ปจำกัด ผู้ออกแบบและควบคุมงานก่อสร้างผู้มาประชุมแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า การที่ผู้รับจ้างทำงานล่าช้ากว่ากำหนดวันในสัญญานั้น สาเหตุประการหนึ่งคือ ห้างฯ ผู้รับจ้างต้องเสียเวลาในการทำงาน เนื่องจากทางผู้ว่าจ้างได้ขอความร่วมมือจากห้างฯ ผู้รับจ้างให้เร่งทำการส่งมอบสถานที่บางส่วนก่อนที่ทางโรงพยาบาลศิริราชจะเข้าไปดำเนินการติดตั้งระบบไฟฟ้าแรงสูงและระบบซีเอสเอสดี มีการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มแข็งไม่ให้ผู้ที่ไม่มีฐานะเข้าไปในบริเวณที่ก่อสร้าง ทำให้ห้างฯ ผู้รับจ้างไม่สามารถเข้าทำงานในบริเวณใกล้เคียงได้ ทำให้ห้างฯ ผู้รับจ้างต้องเสียเวลาในการก่อสร้าง ซึ่งมีใช้ความผิดหรือความบกพร่องของผู้รับจ้าง เวลาที่ต้องเสียไปเนื่องจากผู้รับจ้างไม่สามารถ

เข้าไปทำงานได้นั้น สมควรนำมาคิดทดแทนให้ผู้รับจ้างต่อไป คณะกรรมการตรวจการจ้างได้พิจารณาแล้ว เห็นสมควรให้นายเยียมตรวจสอบดูว่าจำนวนวันที่ผู้รับจ้างต้องเสียเวลาและไม่สามารถเข้าทำงานก่อสร้างได้ ทำให้งานแล้วเสร็จล่าช้ากว่ากำหนดเป็นเวลาที่วันตามความเป็นจริงเพื่อที่จะได้ทดแทนให้ห่างๆ ผู้รับจ้างเมื่อทางบริษัทที่ปรึกษาไทยกรุ๊ป จำกัด ได้ดำเนินการตรวจสอบรายละเอียดดังกล่าวแล้วเสร็จให้ส่งเรื่องมายังคณะกรรมการตรวจการจ้างเพื่อจะได้เวียนให้กรรมการตรวจการจ้างทราบ หากกรรมการท่านใดคัดค้านก็ขอให้ทำหนังสือแจ้งมา เพื่อจะได้นัดประชุมคณะกรรมการตรวจการจ้างเพื่อพิจารณาใหม่อีกครั้งหนึ่ง หากไม่มีผู้ใดคัดค้าน ทางคณะกรรมการตรวจการจ้างก็จะเสนอมหาวิทยาลัยมหิดลเพื่อเสนอทบวงมหาวิทยาลัยพิจารณาอนุมัติการขอขยายเวลาของผู้รับจ้างต่อไป ต่อมานายอรุณ เผ่าสวัสดิ์ คณะบดีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ได้มีหนังสือด่วนที่สุด ลงวันที่ 5 มีนาคม 2535 ถึงกรรมการผู้จัดการ บริษัท ที่ปรึกษาไทยกรุ๊ป จำกัด ขอความร่วมมือจากบริษัทให้เร่งดำเนินการตรวจสอบจำนวนวันที่โจทก์ผู้รับจ้างต้องเสียไปตามที่ที่ประชุมคณะกรรมการตรวจการจ้างมีมติ บริษัทที่ปรึกษาไทยกรุ๊ป จำกัด โดยนายเยียม วงษ์วานิช ได้มีหนังสือลงวันที่ 18 มีนาคม 2535 ถึงประธานกรรมการตรวจการจ้างแจ้งผลการตรวจสอบว่าผู้รับจ้างก่อสร้างได้ส่งมอบห้องเครื่องไฟฟ้านครหลวงเพื่อทำการติดตั้งระบบไฟฟ้าแรงสูงและสายเมนแรงต่ำของตึก 72 ปี และตึก 84 ปี เมื่อประมาณวันที่ 10 กรกฎาคม 2532 และการไฟฟ้านครหลวงได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว พร้อมส่งมอบให้โรงพยาบาลเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2532 รวมระยะเวลาในการดำเนินงาน 127 วัน ผู้รับจ้างก่อสร้างได้ส่งมอบห้องซีเอสเอสตึบนพื้นชั้นที่ 2 ให้บริษัท เซอร์เจอร์น เอดส์ จำกัด ผู้รับจ้างติดตั้งระบบซีเอสเอสดี เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2533 บริษัทผู้รับจ้างได้ดำเนินการติดตั้งระบบดังกล่าวจนถึงวันที่หมดอายุสัญญาก่อสร้างคือวันที่ 28 ธันวาคม 2533 รวมระยะเวลาในการดำเนินงาน 211 วัน และบริษัท สิทธิชัยเอนจิเนียริ่ง จำกัด ผู้รับจ้างก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของโรงพยาบาล

ได้วางท่อของระบบบำบัดน้ำเสียบริเวณถนนด้านหลังของตึกสยามมินทร์ ทำให้ผู้รับจ้างก่อสร้างไม่สามารถใช้ถนนดังกล่าวขนส่งวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างได้เป็นระยะเวลาในการดำเนินงาน 20 วัน รวมระยะเวลาที่เป็นอุปสรรคในการก่อสร้าง 3 รายการ จำนวน 358 วัน แต่เนื่องจากระยะเวลาดังกล่าวผู้รับจ้างก่อสร้างยังสามารถดำเนินการก่อสร้างส่วนอื่นๆ ได้โดยไม่ต้องหยุดงานทั้งหมด จึงเห็นสมควรพิจารณาต่ออายุสัญญาก่อสร้างให้เพียงครึ่งหนึ่งของระยะเวลาดังกล่าวคือเท่ากับ 179 วัน หัวหน้าเจ้าหน้าที่-พัสดุและกรรมการตรวจการจ้างของจำเลยได้แถลงเรื่องในหนังสือฉบับนี้ถึงประธานกรรมการตรวจการจ้างว่าสมควรแจ้งกรรมการตรวจการจ้างทุกท่านเพื่อทราบด้วย หากท่านใดไม่เห็นชอบด้วยโปรดแจ้งภายในวันที่ 30 มีนาคม 2535 ไม่ปรากฏว่ามีกรรมการผู้ใดมีหนังสือคัดค้านไม่เห็นชอบด้วยแต่อย่างใด จึงถือว่าคณะกรรมการตรวจการจ้างเห็นชอบตามที่บริษัทที่ปรึกษาไทยกรุ๊ป จำกัด เสนอมาตามบันทึกประธานกรรมการตรวจการจ้าง แต่ในชั้นพิจารณาของศาล นายเยียม วงษ์วานิช ซึ่งโจทก์จำเลยร่วมกันอ้างเป็นพยานเบิกความว่าการติดตั้งเวชภัณฑ์ปลอดเชื้อไม่ใช่เหตุให้งานก่อสร้างล่าช้า แต่เนื่องจากบริษัทไซนาสเทคคอนสตรัคชั่น เอนจิเนียริ่ง คอร์ปอเรชั่น จำกัด ประจำประเทศไทย ได้ทำหนังสือขอความเป็นธรรมให้ลดค่าปรับเนื่องจากมิได้ร่วมงานกับโจทก์ตั้งแต่แรก และเป็นบริษัทของรัฐบาลจีน หากต้องถูกปรับแล้วจะทำให้เสียชื่อเสียงของประเทศจีน จึงได้มีการพิจารณาหาเหตุลดค่าปรับให้ สอดคล้องกับคำเบิกความของนายชนาและนายภราดา พยานจำเลยซึ่งเบิกความว่า การติดตั้งเวชภัณฑ์ปลอดเชื้อไม่เป็นอุปสรรคในการทำงานก่อสร้างของโจทก์ เพราะงานที่ไม่แล้วเสร็จเป็นส่วนบน เช่น ฝ้าเพดานหรือระบบท่อที่เดินลอดใต้เพดาน รายงานผลการตรวจสอบจำนวนวันที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานก่อสร้างของบริษัทที่ปรึกษาไทยกรุ๊ป จำกัด ก็ระบุว่า ในระยะเวลาดังกล่าวผู้รับจ้างยังสามารถดำเนินการก่อสร้างในส่วนอื่นได้ โดยไม่ต้องหยุดงานทั้งหมด นอกจากนี้ โจทก์ยังได้มีหนังสือลงวันที่ 28 มีนาคม 2534 ไปถึงจำเลยอ้างว่า เหตุที่โจทก์ยังดำเนินการก่อสร้างไม่แล้วเสร็จเนื่องจากวัสดุก่อสร้างด้านแรงงาน

และด้านการเงินไม่ได้อ้างว่าเหตุที่ทำการก่อสร้างล่าช้า เป็นเพราะจำเลยให้บริษัทเซอร์เจอร์น เอดส์ จำกัด เข้าทำการติดตั้งเวชภัณฑ์ปลอดเชื้อ ซึ่งที่ขณะทำหนังสือดังกล่าวบริษัท เซอร์เจอร์น เอดส์ จำกัด ได้เข้าติดตั้งเวชภัณฑ์ปลอดเชื้อแล้ว แสดงให้เห็นว่าแม่เหตุดังกล่าวจะเป็นอุปสรรคในการทำการก่อสร้างของโจทก์อยู่บ้าง แต่โจทก์ยังสามารถทำการก่อสร้างในส่วนอื่นได้ดังที่จำเลยนำสืบ และต่อมาโจทก์จำเลยได้ทำสัญญากัน โดยจำเลยผ่อนผันยืดเวลาทำการก่อสร้างให้แล้วเสร็จออกไปอีกภายในวันที่ 15 มิถุนายน 2534 และกำหนดไว้ในข้อ 3 ว่า ความรับผิดชอบส่งมอบงานล่าช้ากว่าวันแล้วเสร็จเดิมตั้งแต่วันที่ 28 ธันวาคม 2533 เป็นต้นไป โจทก์ยอมให้จำเลยปรับโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น จำเลยจึงมีสิทธิปรับโจทก์ได้ตามสัญญา ฎีกาของโจทก์ในข้อนี้ ฟังไม่ขึ้น

ปัญหาต่อไปตามฎีกาของโจทก์มีว่า มีเหตุควรลดค่าปรับให้โจทก์หรือไม่ โจทก์ฎีกาว่า เหตุที่โจทก์ทำการก่อสร้างล่าช้าเกิดจากภาวะขาดแคลนวัสดุก่อสร้างในขณะนั้นด้วย คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้ส่วนราชการทุกแห่งพิจารณาขยายเวลาก่อสร้างให้แก่ผู้รับเหมางานจากราชการทุกรายมีระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี เพื่อป้องกันมิให้ผู้รับเหมาก่อสร้างต้องทิ้งงาน โดยข้อเท็จจริงยิ่งการก่อสร้างนานเท่าใด ผู้รับเหมาก่อสร้างก็ยิ่งได้รับความเสียหายมากขึ้นเท่านั้น เพราะยังต้องจ่ายค่าจ้างคนงานตราบเท่าที่การก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ เหตุที่ทำให้การก่อสร้างล่าช้าเกือบ 2 ปี มิใช่ความผิดของโจทก์ โจทก์ต้องจ่ายค่าจ้างคนงานในช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้โจทก์ขาดทุนย่อยยับ จำเลยปรับโจทก์เป็นจำนวนสูงเกินไป ค่าปรับไม่ควรสูงกว่าวันละ 10,000 บาท เห็นว่าในระยะเวลาดังกล่าววัสดุก่อสร้างขาดแคลนจนคณะรัฐมนตรีมีมติให้ส่วนราชการทุกแห่งพิจารณาขยายเวลาก่อสร้างให้แก่ผู้รับเหมาก่อสร้างจริง โจทก์ได้ทำการก่อสร้างอาคารให้จำเลยจนแล้วเสร็จสมบูรณ์ตามสัญญา จำเลยมีห้องผ่าตัดเดิมและที่พักรักษาพยาบาลเดิมอยู่แล้ว ความเสียหายจากการก่อสร้างไม่แล้วเสร็จตามสัญญาทำให้จำเลยให้บริการผู้ป่วยได้ไม่มากขึ้นและล่าช้าไป ไม่ปรากฏว่ามีความเสียหายอย่างอื่นอีก เมื่อพิจารณาประกอบกับหนังสือแจ้งผลการตรวจสอบของบริษัทที่ปรึกษาไทยกรุป จำกัด ซึ่งเป็นผู้ออกแบบ

อาคารและควบคุมงานก่อสร้างว่าการไฟฟ้านครหลวง ได้ทำการติดตั้งระบบไฟฟ้าแรงสูงและสายเมนแรงต่ำของตึก 72 ปี และตึก 84 ปี ใช้เวลาในการดำเนินงาน 127 วัน บริษัท เซอร์เจอร์น เอดส์ จำกัด ทำการติดตั้งระบบซีเอสเอสดีใช้เวลาในการดำเนินงาน 211 วัน และบริษัท ลิทธิชัย เอนจิเนียริง จำกัด ผู้รับจ้างก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของโรงพยาบาลไตวายท่อของระบบบำบัดน้ำเสียบริเวณด้านหลังตึกสยามมินทร์ทำให้ผู้รับจ้างก่อสร้างไม่สามารถใช้ถนนดังกล่าวขนส่งวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างได้เป็นเวลา 20 วัน รวมระยะเวลาที่เป็นอุปสรรคในการก่อสร้าง 3 รายการ จำนวน 358 วัน แต่ระยะเวลาดังกล่าว ผู้รับจ้างก่อสร้างยังสามารถดำเนินการก่อสร้างส่วนอื่น ๆ ได้โดยไม่ต้องหยุดงานทั้งหมดมาประกอบแล้ว เห็นว่า ค่าปรับดังกล่าวสูงเกินส่วน ศาลมีอำนาจที่จะลดลงเป็นจำนวนพอสมควรได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 383 วรรคแรก เมื่อพิเคราะห์ถึงทางได้ทางเสียของเจ้าหนี้ทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมายแล้ว เห็นสมควรลดค่าปรับให้โจทก์ ลงเป็นปรับวันละ 120,000 บาท รวม 81 วัน เป็นเงิน 32,909,837.49 บาท ให้โจทก์ฎีกาโจทก์ในข้อนี้ฟังไม่ขึ้นบางส่วน และส่วนที่โจทก์ขอให้จำเลยชำระดอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันถัดจากวันฟ้องจนกว่าจะชำระเสร็จให้แก่โจทก์ด้วยนั้น เห็นว่าเมื่อโจทก์ผิดสัญญาก่อสร้างอาคารโดยส่งมอบให้จำเลยล่าช้ากว่ากำหนด จำเลยจึงปรับโจทก์ตามสัญญาโดยหักเงินค่าปรับไว้จากค่าจ้าง เมื่อศาลพิพากษาลดค่าปรับลงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 383 วรรคแรก ให้จำเลยคืนค่าปรับบางส่วนให้แก่โจทก์ โจทก์ห้ามมีสิทธิได้ดอกเบี้ยจากเงินค่าปรับที่ได้รับคืนนั้นไม่ เพราะการที่จำเลยหักค่าปรับไว้เป็นการใช้สิทธิตามสัญญาจ้าง

พิพากษาแก่เป็นว่า ให้จำเลยชำระเงินจำนวน 23,189,837.48 บาท ให้โจทก์ นอกจากนี้แก่คงให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

(ผล อนุวัตนาการ - พิชิต คำแฝง - สมศักดิ์ เทวรักษ์กุล)

จุมพล ภิญญินวัฒน์ - ย่อ